

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра цивільного, господарського та екологічного права**

**Л.О. Махова
А.О. Виприцький**

ОСНОВИ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для бакалаврів спеціальності 081 Право**

Дніпро
НГУ
2016

Махова Л.О.

Основи римського приватного права. Робоча програма навчальної дисципліни для бакалаврів спеціальності 081 Право / Л.О. Махова, А.О. Виприцький ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпро : НГУ, 2016. – 46 с.

Автори:

А.О. Виприцький, доц.;

Л.О. Махова, асист.

Затверджено методичною комісією з напрямку 0601 Право (протокол № 11 від 30.06.2016 р.) за поданням кафедри цивільного, господарського та екологічного права.

Подано інформаційно-методичне забезпечення в видів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти з дисципліни «Основи Римського приватного права».

Відповідальний за випуск завідувач кафедри цивільного господарського та екологічного права, доктор юридичних наук, академік Національної Академії правових наук України, професор В. І. Андрейцев.

ЗМІСТ

1. Вступ	6
2. Галузь використання	8
3. Нормативні посилання	8
4. Базові дисципліни та дисципліни, що забезпечуються	8
5. Обсяг дисципліни	9
6. Обов'язковий тезаурус.....	9
6. Тематичний план навчальної дисципліни.....	13
7. Компетенції, що набуваються, та зміст дисципліни	14
8. Зміст тем дисципліни	
9. Індивідуальне завдання.....	26
10. Форми підсумкового контролю.....	38
11. Вимоги до інформаційно-методичного забезпечення дисципліни	38
12. Вимоги до засобів діагностики	38
13. Контрольні питання для самостійного оцінювання знань з дисципліни " Основи римського приватного права "	
.....	41
14. Рекомендована література	44

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВНЗ Національний гірничий університет

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
" Основи римського приватного права "

освітньої програми бакалаврів
спеціальності 081 Право

Видання офіційне

Дніпро
ДВНЗ «НГУ»
2016

ПЕРЕДМОВА

1. РОЗРОБЛЕНО І ВНЕСЕНО

Кафедрою цивільного, господарського та екологічного права

2. ВВЕДЕНО

вперше

3. РОЗРОБНИКИ СТАНДАРТУ

Виприцький А.О., доцент кафедри цивільного, господарського та екологічного права.

Махова Л.О., асистент кафедри цивільного, господарського та екологічного права.

Цей стандарт не може бути повністю чи частково відтворений, тиражований та розповсюджений без дозволу Національного гірничого університету.

1. ВСТУП

В останні роки на Україні спостерігається значне зростання інтересу до вивчення римського права, зумовлене змінами в політичному, соціальному і економічному житті суспільства, переглядом національної концепції права з огляду на європейський вибір України, а також модернізацією вищої освіти. Україна чітко визначила орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, працює над практичною реалізацією завдань Болонського процесу.

У зв'язку з цим, римське право не можна розглядати вже лише як одну з базових для вищих юридичних навчальних закладів європейських держав навчальних дисциплін, але також як підґрунтя сучасної цивілістики, котре визначає магістральні тенденції розвитку українського права взагалі і цивільного права зокрема.

Робоча програма дисципліни "Основи римського приватного права" розроблена у відповідності з Освітньо-професійною програмою вищої освіти за професійним спрямуванням 081 «Право».

Робоча навчальна програма дисципліни містить:

- вступ;
- тематичний план;
- засоби для проведення поточного та підсумкового контролю;
- контрольні питання до іспиту;
- перелік навчально-методичної літератури.

Дисципліна "Основи римського приватного права" вивчається протягом другого семестрів. Навчання обсягом 108 годин, з яких навчальним планом факультету 30 години відведено для лекцій, 24 години – для семінарських занять, 54 годин – для самостійної роботи. За підсумками навчання у другому семестрі студенти складають залік.

Навчальна дисципліна "Основи римського приватного права" є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр".

Метою та завданням вивчення дисципліни є ознайомлення студентів із джерелами римського права та основними його інститутами.

Після вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- поняття римського права, його предмет та методи правового регулювання;

- джерела римського права;

- поняття, класифікацію, зміст інститутів римського права;

- суб'єкти та об'єкти правовідносин в римському праві, їх види тощо;

вміти:

- аналізувати особливості правового регулювання окремих інститутів римського права;

- визначати поняття та особливості окремих видів суспільних відносин в римському праві;

- характеризувати складові елементи окремих інститутів римського права;

- застосовувати норм інститутів римського права в процесі роботи за юридичною спеціальністю на сучасному етапі розвитку суспільства тощо;

ознайомитися:

- з основними інститутами римського права;

- з практикою застосування римського права в сучасному цивільному законодавстві України.

При підготовці до занять студент повинен опрацювати рекомендовану спеціальну літературу до відповідної теми, яка вивчається. Лише після цього можна приступати до підготовки доповідей, рефератів, вирішення казусів, виконання інших завдань.

Підсумковою формою контролю є залік.

2. ГАЛУЗЬ ВИКОРИСТАННЯ

Робоча програма поширюється на кафедру, цивільного, господарського та екологічного права.

Робоча програма призначена для:

- реалізації компетентнісного підходу при формуванні структури та змісту дисципліни;
- визначення інформаційної бази для формування засобів діагностики;
- внутрішнього та зовнішнього контролю якості підготовки фахівців;
- акредитації освітньої програми за спеціальністю.

Робоча програма встановлює:

- форму підсумкового контролю;
- базові дисципліни та дисципліни, що забезпечуються;
- результати навчання за дисципліною та їх рівень складності;
- тематичний план та розподіл обсягу за видами навчальної діяльності
- завдання для самостійної роботи здобувача;
- вимоги до засобів діагностики, методи та критерії оцінювання навчальних досягнень;
- вимоги до комплексу навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни;
- основний тезаурус дисципліни
- перелік змістових модулів, що опосередковує освітні та професійні компетенції;

3. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

1. Закон України «Про вищу освіту».
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Класифікатор професій ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. – Чинний від 01.11.2010. – Режим доступу: <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii>.

3. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти. Затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p/page>.

4. СВО НГУ ІМЗ-14. Організація видання інформаційно-методичного забезпечення навчального процесу. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2014. – 50 с.

5. СВО НГУ НМЗ-14. Створення навчальної літератури для вищої школи. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2014. – 190 с.

4. БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ ТА ДИСЦИПЛІНИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬСЯ

Базові дисципліни: правознавство, філософія, всесвітня історія, історія держави в права зарубіжних.

Забезпечуються дисципліни освітньої програми ступеня бакалавра.

5. ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 2 кредити ECTS (166 академічних годин).

Аудиторні заняття – 36 академічних годин.

Самостійна робота – 72 академічних годин.

6. ОBOB'ЯЗКОВИЙ ТЕЗАУРУС

Заповіт за римським правом - це не просто будь-яке розпорядження особи своїм майном на випадок смерті, а лише таке, яке містило призначення спадкоємця.

Заповіт - це одностороння угода, яка виражає волю лише однієї особи - заповідача. На практиці це дозволяло заповідачу в будь-який момент і без будь-яких обмежень скасувати або змінити складений ним раніше заповіт.

Ведення чужих справ без доручення - це зобов'язання, як прагнув у разі, якщо одна особа (гестор) вело справи або діяло в інтересах іншої особи, не маючи на те спеціального доручення даної особи.

Зобов'язання ніби з договору (квзіконтракт) - це зобов'язання, які виникали при відсутності між сторонами договору, по однак своїм змістом подібні зобов'язання були дуже подібні до зобов'язань, що впливають з договору.

Дарування - це договір, за яким одна сторона (дарувальник) безоплатно надавала ІНШИЙ (обдаровуваному стороні) -Яке або майно (річ, право вимоги і т.д.).

Законні пакти (імператорські) - це пакти, отримали позовну захист в імператорському законодавстві.

Підтвердження боргу - це неформальна угода, за яким одна особа зобов'язувалося сплатити іншій особі вже існуючий борг, тобто тим самим підтверджувало наявність боргу.

Преторські пакти - це пакти, отримали позовну захист в преторських едиктах.

Договір товариства (соціетас) - коли двоє або кілька осіб об'єднувалися для здійснення тієї чи іншої загальної дозволеної господарської мети, беручи участь у спільній справі майновим внеском, особистою діяльністю або поєднанням майнового внеску з особистими послугами з тим, щоб прибуток і збитки від ведення спільної справи розподілялися між усіма товаришами в передбачених договором частках, або при відсутності вказівок в договорі, порівну.

Право регресу - це право поручителя стягнути сплачену ним суму з особи, за якого він поручився (тобто з боржника).

Договір поручительства - це договір, за яким одна особа (поручитель) зобов'язувалося перед кредитором іншої особи відповідати за виконання останнім його зобов'язання повністю або в частині. Порука було способом забезпечення виконання зобов'язання.

Договір доручення (Mandatum) - це консенсусний контракт, за яким одна особа (довіритель) доручав, а інша особа (повірений) безоплатно приймало на себе виконання будь-яких дій на користь довірителя.

Евікція - право витребувати для покупця отриману річ по суду. За покупцем на підставі договору купівлі-продажу залишалося право в разі виселення речі стягнути з продавця відшкодування збитків в порядку регресу (зворотної вимоги)

Купівля-продаж - це консенсуальний договір, де одна сторона - продавець (вендітор) - була зобов'язана надати іншій стороні - покупцеві (емптору) річ, товар (меркс), а інша сторона - покупець - мала сплатити продавцеві за продану річ певну грошову ціну (преціум). Товар (меркс) і ціна (преціум) були визначальними елементами договору купівлі-продажу.

Консенсуальний контракт - це добровільну згоду сторін в одному і тому ж, що не вимагає ніяких формальностей. Консенсуальні контракти могли полягати і через посередника

Безіменні контракти - це контракти, які виникли пізніше інших типів договорів і тому не входили ні в одну з відомих тоді груп або видів договорів. У зв'язку з цим дана група нових договорів не мала такого позначення, як основні типи контрактів: вербальні, літеральні, реальні і консенсуальні, і тому в середні століття такими договорами було дано назву безіменних, хоча деякі з них все-таки мали своє найменування (наприклад, договір міни).

Секвестр - це особливий вид зберігання, відповідно до якого кілька осіб віддавали на зберігання річ третій особі з тією умовою, що вона буде повернута тому або іншій особі в залежності від того, як складуться надалі обставини.

Іррегулярне (незвичайне) зберігання - це передача на зберігання речей, визначених родовими ознаками.

Вимушене зберігання - нещасна або сумна поклажа, відбувалася в разі, коли поклажодавець змушений був швидко, без вибору вирішити віддати свою річ на зберігання третій особі, що було викликано будь-яким лихом (пожежа, заколот, повінь).

Договір зберігання (depositum) - це реальний контракт, за яким одна сторона (зберігач) брала на себе зобов'язання зберігати передану їй другою стороною (поклажодавцем) індивідуально певну річ і повернути її в цілості й схоронності після закінчення терміну зберігання.

Прекарий (прекарий) - це безоплатне надання майна в користування однією особою іншій особі без зазначення строку користування.

Договір позики (commodatum) - це реальний контракт, за яким одна сторона (позикодавець) передавала іншій стороні (ссудополучателя) індивідуально певну річ в тимчасове безоплатне користування, а інша сторона - ссудополучатель - зобов'язана була по закінченні договору повернути ту ж саму річ у натуральному вигляді в цілості й схоронності.

Позика - це реальний контракт, за яким одна сторона (позикодавець) передавала у власність другій стороні (позичальникові) грошову суму або

речі, визначені родовими ознаками, а інша сторона (позичальник) зобов'язувалася після закінчення терміну, зазначеного в договорі, повернути ті ж самі гроші або такі ж речі, визначені родовими ознаками.

Літеральні контракти (літеріс фіт облігатіо) - письмові контракти, шляхом запису виникає зобов'язання

Новація - заміна одного виду зобов'язання іншим.

Залік - погашення зустрічних однорідних вимог.

Заставне право (право застави) - це право кредитора на чужу річ; в разі незадоволення за зобов'язанням кредитор міг зажадати закладену річ від будь-якого її володаря, продати її і отримати задоволення в розмірі вирученої суми.

Образа за римським класичним праву - це будь-який умисне і протиправне нанесення однією особою особистої образи іншій особі.

Забезпечення зобов'язань - встановлення деяких гарантій для повного або часткового задоволення кредитора (з огляду на можливу невиконання зобов'язань боржником і відшкодування збитку за невиконаним зобов'язанням), може бути нереальним через відсутність коштів у боржника.

Порука - додаткова (акцесорних) відповідальність третьої особи (поручителя) за виконання даного боржником зобов'язання. Порука могло бути також у формі ускладненою стипуляції трьох видів, коли поручителі виступали як спонсор, фідепроміссор, фідеюссор. Два перших виступали особисто; їх спадкоємці - по складному позовом стипуляції, за дорученням (проміссію) відповідальності не несли, лише фідеюссію накладало відповідальність і на спадкоємця (фідеюссора).

Неустойка - це додаткове зобов'язання, яке приєднується до головного і покладає на боржника обов'язок сплатити певну суму або цінність (як штраф) на випадок невиконання, або неналежного виконання основного зобов'язання, тобто як преторський позов відшкодування збитку (стипуляція пенні); небажаність сплати неустойки була стимулом до справного виконання зобов'язань.

Завдаток (ARRA) - грошова сума або інша цінність, передається одним контрагентом іншому. Мав місце як підтвердження факту укладення договору, міг мати штрафний характер, якщо договір порушувався дав завдаток, - той залишався у одержувача, а якщо в порушенні договору був винен отримав завдаток, то він зобов'язаний був повернути подвійну суму завдатку.

Упущена вигода - ненадходження в майно тих цінностей, які повинні були б надійти при нормальному збігу обставин (упущена вигода).

Позитивні втрати - це позбавлення того, що входило до складу майна (потерпілого позитивний збиток).

Залік (компенсації) - зобов'язання, яке могло припинитися як компенсація за зустрічним позовом. Уже формулярний судовий процес допустив залік взаємних вимог, тобто позивач по одному позову є ще і відповідачем за позовом тієї особи, яка була до цього його відповідачем; або при стягненні боргів, які належали до майна неспроможного боржника, мав

місце залік зустрічних домагань і залік «взаємних претензій за договорами» (бона Феде). Суворе право (*stricti Юріс*) виникало тільки тоді, коли у формулі була претензія відповідача (ексцепція частки) на обманні махінації кредитора при укладанні договору.

Цесія - тобто заміна в зобов'язанні кредитора чи боржника іншими особами - допускалася при їх життя, а з розвитком товарообігу - через процесуального представника з передачею йому прав за договором або відновленням всіх зобов'язань за договором (новація), для захисту якої служила стипуляція.

Найближча мета договору - матеріальна підстава, яке призвело до укладення договору. Приклад абстрактних договорів - стипуляція. Зобов'язання повернути борг забезпечувалося позовом преторів після прострочення платежу (якщо це відбувалося), тобто потреби обороту підводили під дію позовної захисту неформальні угоди - різні види пактів.

Умови договору (кондицію) - застереження в угоді, юридичні наслідки в договорі залежно від настання або ненастання в майбутньому, наприклад, продаж меблів за умови переїзду продавця в інше місто).

Термін договору (Дісс, Дісс-а-кво) - термін, з якого починалося дію договору, тобто відкладальною строк (термін платежу).

Помилка (error) - наприклад, були передані гроші на зберігання, а інша сторона помилково вважала, що гроші даються в борг, або виникла помилка у визначенні статусу особистості іншої сторони договору про її права (error in persona), або помилка в об'єкті договору (error in corporeйшен).

Контрактус інномінале (inpotinale) - безіменні контракти, коли одна сторона вже виконала прийняте на себе зобов'язання (передала річ, вчинила дію).

Пакти - неформальні угоди.

Контракт - договір, визнаний цивільним правом і забезпечений позовної захистом. Значення контракту мав певний, окреслений законом коло договорів - за сторонами заперечувалося право вводити в обіг нові, не передбачені законом контракти.

Договір - договір (угода) двох сторін про предмет, що має юридичне значення, тобто угоду з юридичними наслідками. Як угоду контракт має двосторонні зобов'язання на відміну від заповіту, прийняття спадщини (де воля одностороння).

Зобов'язання - правові окови, в силу яких ми примушуємо що-небудь виконати відповідно до законів нашої держави. Сутність зобов'язання полягає не в тому, щоб зробити нашим який-небудь тілесний предмет або який-небудь сервітут, а щоб зв'язати перед нами іншого в тому відношенні, щоб він нам що-небудь дав, зробив або надав.

Патрони - колишні господарі вільновідпущеників.

Вільновідпущені - це люди, відпущені на свободу з законного рабства.

Римські громадяни (cives Romani) - громадяни, які володіли всіма політичними і майновими правами.

Латини - жителі інших міст, союзники, їм громадянство давалося вибірково.

Перегрїни - іноземці, спочатку були безправними, але з розвитком товарообігу стали правоздатними по преторського права і з III в. н.е. імператор Каракаллапредоставлял їм права підданих Римської держави.

Раби (Servus) - як річ, говорить зняряддя; союз раба і рабині був ставленням фізичним, діти від цього союзу вважалися майном господаря.

Персона (intestabilis) - особа, яка брала участь в угоді в якості свідка і відмовилася дати свідчення в якості сторони або свідка, визнане неспроможним брати участь в судовому процесі і здійсненні операцій (XII Закони таблиць).

Іпотека - найбільш прогресивна форма застави, коли предмет застави не передавався кредитуру ні у власність, ні у володіння, і боржник міг вільно користуватися закладеним майном.

Застава - це право користування і, за певних умов, розпорядження чужою річчю з метою забезпечення зобов'язань. Кредитор, якому закладена річ, мав право в разі невиконання боржником вчасно зобов'язання розпорядитися даною річчю.

7. КОМПЕТЕНЦІЇ, ЩО НАБУВАЮТЬСЯ, ТА ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модулі	Компетенції (з використанням матеріалу модуля студент повинен уміти)	Змістові модулі	Розподіл часу		
			аудиторн ий	самостійн а робота	загальний
1	2	3	4	5	6
№ 1	Визначити предмет, систему римського права	Лекції - 2 семестр, 2 чверть (21...40 тиждень) Аудиторні – 2 години на 2 тижня			
	Визначити особливості захисту приватних прав у Давньому Римі	1. Предмет, джерела, становлення римського права	4	8	12
	Охарактеризувати правове становище суб'єктів римського приватного права	2. Захист приватних прав. Цивільний процес у Давньому Римі	4	8	12
	Визначити особливості сімейних правовідносин	3. Правове становище суб'єктів римського приватного права	4	8	12
	Охарактеризувати загальні положення про зобов'язальне право Давнього Риму	4. Сімейні правовідносини	4	8	12
	Визначити Окремі види	5. Речове право Давнього Риму	4	8	12
		6. Право на чужі речі	4	8	12
		7. Зобов'язальне право: загальні положення	4	8	12

Модулі	Компетенції (з використанням матеріалу модуля студент повинен уміти)	Змістові модулі	Розподіл часу		
			аудиторний	самостійна робота	загальний
1	2	3	4	5	6
	договірних і позадоговірних зобов'язань Встановити особливості спадкового права Давнього Риму	8. Окремі види договірних і позадоговірних зобов'язань	4	8	12
		9. Спадкове право	2	8	10
		Контрольна модульна робота за розкладом занять (КМР)	2		
		Разом по дисципліні:	36	72	108
		Лекційних занять	18	36	54
		Практичних занять	18	36	54
		Частка навантаження	0,33	0,67	

8. ЗМІСТ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Предмет джерела, становлення римського права

Предмет курсу. Місце римського права в світовій правовій культурі та його значення для сучасного юриста. Історичні етапи становлення та розвитку римського права.

Система римського права. Публічне і приватне право. Система римського публічного права.

Поняття римського цивільного права. Основні системи римського цивільного права. *Jus civile, jus gentium, jus praetorium*.

Поняття римського приватного права. Відмінність римського приватного права від права публічного.

Рецепція римського права. Етапи процесу рецепції римського права. Причини рецепції римського права. Діяльність Болонського університету. Рецепція римського права в Україні. Пряма та опосередкована (похідна) рецепції римського права. Особливості рецепції римського приватного права в Україні.

Джерела римського права: поняття, історичне та правове значення.

Період неписаних правил поведінки - *jus non scriptum*. Період звичаєвих норм поведінки. Період звичаєвого права.

Період писаного права - *jus scriptum*. Закони 12 таблиць. Закони – *Leges*. Рішення – *consilia plebis. Plebiscita*. Едикти магістратів. *Interpretatio*. Початок юридичної науки.

Загальні принципи давньоримського права. Склад джерел римського приватного права до початку I століття н.е.

Розвиток юридичної науки в класичному Римі. Юридична наука – *jurisprudencia*. *Veteres* – стародавні юристи. Сабініанці і прокулеанці. Класичні юристи. Джерела права в класичному Римі.

Звичаєве право. Закони і плебісцити. Едикти магістратів – *ius honorarium*. *Senatus consulta* і *orationes principum*. *Responsa prudentium*. *Constitutiones principum*. Загальні риси класичного римського права.

Розвиток юридичної науки і джерела права в період посткласичного Риму. Римські юристи на службі в імператорів. Види літературних творів. Закон про цитування.

Кодифікація римського права. Інституції, їх зміст і система. Дигести їх склад і зміст. Кодекс Юстиніана. Новели. Римське право по Юстиніановій кодифікації.

Роль і значення теми для діяльності юриста. Ця тема є оглядовою і охоплює не тільки інформацію власне про римське право як систему стародавніх норм і навчальний курс, а й передбачає з'ясування виключності римського права як результату інтенсивного розвитку суспільства, його культури, ринкових відносин.

Ключові поняття: публічне право, приватне право, преторське право, право народів, цивільне право, природне право, принцип „доброї совісті”, принцип справедливості, діяльність юристів, постанови народних зборів, закон, інституції, дигести, глосатори, коментатори, квіритське право, Звод цивільного права.

Обсяг знань, вмінь студента після вивчення теми.

Знати:

- Предмет та значення курсу.
- Систему римського права: приватне та публічне право.
- Особливості рецепції римського приватного права в Україні.
- Джерела римського права: поняття, історичне та правове значення.
- Розвиток юридичної науки (юриспруденції) в класичному Римі.
- Розвиток юридичної науки і джерела права в період посткласичного Риму. Кодифікація римського права.

Вміти:

- відрізнити інститути приватного права від публічного;
- аналізувати види рецепцій римського права

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- норми публічного права;
- норми приватного права;
- норми, які засвідчують рецепцію римського права.

ТЕМА 2. Захист приватних прав. Цивільний процес у Давньому Римі

Поняття цивільного процесу. Становлення цивільного процесу . Розподіл цивільного процесу на провадження *in jure* і провадження *apud iudicem*. Зникнення самоуправства. Виникнення державного суду.

Легісакційний процес. Риси легісакційного процесу. Органи легісакційного процесу *in jure* та *apud iudicem*. Процес *in jure* і *apud iudicem*. Види легісакції.

Формулярний процес. Становлення і риси формулярного процесу. Органи формулярного процесу *in jure* та *apud iudicem*. Формулярний процес *in jure*. Формула. Суттєві частини формули: *Judicis nominatio*, чи призначення судді по іменному списку суддів. *Intentio*. *Demonstratio*. *Condemnatio*. *Adjudicatio*. Несуттєві частини формули: *Praescriptiones*. *Exceptiones*. *Litis contestatio*. Анулювання та виконання судового рішення.

Спеціальні засоби захисту цивільних прав. *Interdictum*. *Stipulatio*. Введення у володіння (*missio in possessionem*). Поновлення в первісний стан (*restitutio in integrum*).

Екстраординарний процес. Становлення та основні риси екстраординарного процесу. Органи екстраординарного процесу. Виклик до суду. Головне провадження. Апеляція та виконання судового рішення.

Поняття і види позовів. *Actio in rem et actio in personam*. Позови за аналогією. Позови з фікцією. Кондикції. Конкуренція позовів. Процесуальне представництво.

Поняття позовної давності. Початок плин timer позовної давності. Припинення і перерва позовної давності.

Роль і значення теми для діяльності юриста. Розглядаючи цивільний процес у стародавній римській державі, слід звернути увагу на те, що судовий захист права пов'язаний з існуванням самого права. Перехід від саморозправи до цивільного процесу у суді здійснювався шляхом регламентації саморозправи.

Ключові поняття: позов, особистий позов, речовий позов, позов доброї совісті, юрисдикція, легісакційний процес, формулярний процес, формула, кондемнація, інтенція, ексцепція, екстраординарний процес, „до суду”, стипуляція, реституція, проскрипція, незапам'ятний час, ноксальний позов.

Обсяг знань студента після вивчення теми.

Знати:

- Поняття та становлення цивільного процесу.
- Виникнення державного суду.
- Загальна характеристика легісакційного процесу.
- Процес *in jure* і *apud iudicem*.
- Види легісакції.
- Формулярний процес: становлення та риси.

- Поняття та частини формули.
- Анулювання та виконання судового рішення.
- Спеціальні засоби захисту цивільних прав.
- Екстраординарний процес: становлення основні риси, органи.
- Апеляція та виконання судового рішення.
- Поняття і види позовів. Actio in rem et actio in personam. Позови за аналогією. Позови з фікцією. Кондикції. Конкуренція позовів.
- Процесуальне представництво.
- Поняття позовної давнини. Початок плину позовної давнини. Припинення і перерва позовної давнини.

Вміти:

- здійснювати пошук нормативно-правових актів та іншої правової інформації;
- давати юридичну кваліфікацію фактичним суспільним відносинам, тлумачити, роз'яснювати норми римського права та застосовувати їх.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- особистий позов;
- речовий позов;
- позов доброї совісті;
- виклик до суду.

ТЕМА 3. Правове становище суб'єктів римського приватного права

Основний поділ населення Римської держави на вільних і рабів. Загальні початки правової кваліфікації особи в приватному праві. Поняття статусного права.

Суб'єкт права. Поняття правоздатності (Caput). Зміст правоздатності. Втрата і обмеження правоздатності (Capitis deminutio). Правове положення римських громадян (status civitatis). Правоздатність латинів і перегринів (status libertatis) Правове положення рабів (servi). Правове положення вільновідпущеників (libertini).

Дієздатність фізичних осіб. Дієздатність малолітніх. Дієздатність повнолітніх жінок. Дієздатність осіб з психічними, моральними і фізичними недоліками. Дієздатність осіб менше 25 років.

Опіка і піклування.

Зародження юридичних осіб. Право- і дієздатність юридичних осіб. Юридичні особи в стародавньому праві. Юридичні особи в класичному праві. Юридичні особи в посткласичному праві.

Роль і значення теми для діяльності юриста. При визначенні правового становища різних прошарків стародавнього римського суспільства слід зазначити студентам, що повна безправність і беззахисність рабів простежується у багатьох інститутах римського приватного права, також різнорідними за майновим станом були і вільні римські громадяни (латини, перегріни тощо).

Ключові поняття: правоздатність, статус, статус римського громадянина, статус свободи, зміни в статусі, цивільна честь, шлюб, юридична особа, сімейний статус, дієздатність, опіка, піклування, рабський пекулій.

Обсяг знань студента після вивчення теми.

Знати:

- Основний поділ населення Римської держави на вільних і рабів. Поняття статусного права.
- Суб'єкт права. Поняття і зміст, втрата і обмеження правоздатності (Caput). Правове положення римських громадян, латинів, перегринів, рабів, вільновідпущеників.
- Дієздатність фізичних осіб.
- Опіка і піклування.
- Правове становище юридичних осіб.

Вміти:

- за сукупністю прав та обов'язків особи визначати її правове положення.
- здійснювати пошук нормативно-правових актів та іншої правової інформації;
- давати юридичну кваліфікацію фактичним суспільним відносинам, тлумачити, роз'яснювати норми римського права та застосовувати їх.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- договір за участю малолітніх;
- договір за участю повнолітніх жінок;
- договір за участю особи з фізичними недоліками;
- договір за участю опікуна або піклувальника;
- договір за участю юридичних осіб.

ТЕМА 4. Сімейні правовідносини

Поняття сімейного права. Status familiae. Родина. Характер римської родини. Агнатське і когнатське споріднення. Лінії та ступені кровного споріднення.

Поняття шлюбу (justum matrimonium). Правова сутність шлюбу: його види. Порядок укладення та припинення шлюбу. Заручини – sponsalia. Форми шлюбу: cum manu u sine manu. Майнові передумови влади чоловіка. Причини переважання в класичний період шлюбу sine manu. Майнові відносини подружжя. Припинення шлюбу. Конкубінат.

Батьківська влада – Patria potestas. Правове положення дітей. Причини поступового розширення майнових прав підвладних дітей. Майнова правоздатність підвладних дітей у праві Юстиніана. Узаконення й усиновлення. Припинення батьківської влади. Емансипація.

Роль і значення теми для діяльності юриста. Слід звернути увагу на те, що давньоримська сім'я будувалася за принципом підпорядкування членів сім'ї владі глави сімейства, також глава сім'ї одноособово вирішував усі майнові питання, тобто мав повне право власності на усе майно сім'ї.

Ключові поняття: сім'я, батьківська влада, агнатська сім'я, когнатська сім'я, шлюб, шлюб з чоловічою владою, конкубінат, придане, дарування з боку чоловіка, узаконення, усиновлення, звільнення з під батьківської влади, емансипація, опіка, піклування.

Обсяг знань студента після вивчення теми.

Знати:

- Поняття сімейного права.
- Агнатське і когнатське споріднення.
- Лінії та ступені кровного споріднення.
- Поняття, правова сутність та види шлюбу.
- Порядок укладення та припинення шлюбу.
- Батьківська влада у Стародавньому Римі.
- Узаконення й усиновлення як способи встановлення батьківської влади.
- Припинення батьківської влади.

Вміти:

- здійснювати пошук нормативно-правових актів та іншої правової інформації;
- давати юридичну кваліфікацію фактичним суспільним відносинам, тлумачити, роз'яснювати норми римського права та застосовувати їх.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- шлюбний договір;
- угоду про узаконення;
- угоду про заручини;
- договір дарування з боку чоловіка.

ТЕМА 5. Речове право Давнього Риму

Поняття речового і зобов'язального права. Відмінність між речово-правовими відносинами та зобов'язально-правовими відносинами. Види речових прав.

Речі: поняття і види. Речі божественного права. Речі людського права. Публічні та приватні речі. Манципні не манципні речі (*res mancipi et res nec mancipi*) Тілесні та безтілесні речі (*res corporales res incorporales*). Рухомі та нерухомі речі (*res mobiles res immobiles*). Речі що знаходяться в обороті і речі вилучені з обороту (*res in commercio et res extra commercio*). Родові і індивідуально визначені речі (*genus et species*). Подільні та неподільні речі. Споживчі і неспоживчі речі (*res quae usu consumuntur et res quae usu non consumuntur*). Речі прості і складні. Головні речі та побічні. Плоди (*fructus naturales et fructus civiles*). Майно.

Поняття володіння. Види володіння. Практичне значення поділу володіння на незаконне добросовісне та незаконне і недобросовісне. Відповідальність добросовісного і недобросовісного володільця перед власником. Захист володіння. Поняття посесорного і петиторного захисту володіння. Види преторських інтердиктів, спрямованих на захист володіння.

Способи набуття права власності. Захист права власності. Припинення права власності.

Роль і значення теми для діяльності юриста. Необхідно зазначити, що вчення про речі виникло тому, що була потреба узаконити привласнення майна, юридично захищати право володіти, користуватися та розпоряджатися майном.

Ключові поняття: володіння, посідання, власність, речове право, інтердикт, речі, подільні речі, давність володіння, віндикаційний позов, негаторний позов, публіціанський позов.

Обсяг знань студента після вивчення теми:

Знати:

- Поняття речового і зобов'язального права.
- Види речових прав.
- Речі: поняття і види. Плоди. Майно.
- Поняття види та захист володіння.
- Поняття посесорного і петиторного захисту володіння.
- Види преторських інтердиктів, спрямованих на захист володіння.
- Способи набуття права власності.
- Захист права власності.
- Припинення права власності.

Вміти:

- здійснювати пошук нормативно-правових актів та іншої правової інформації;
- давати юридичну кваліфікацію фактичним суспільним відносинам, тлумачити, роз'яснювати норми римського права та застосовувати їх.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- договір з приводу передачі будь-якої речі у володіння;
- договір з приводу передачі будь-якої речі у власність;
- віндикаційний позов;
- негаторний позов

ТЕМА 6. Права на чужі речі

Поняття і види прав на чужі речі. Сервітути. Способи встановлення сервітутів. Земельні, особисті сервітути. Користування плодами. Ususfructus . Usus. Право проживання. Habitatio. Захист і припинення сервітутів.

Довгострокова оренда землі (jus perpetuum). Емфітевзис. Superficies.
Договір застави. Іпотека.

Роль і значення теми для діяльності юриста. Необхідно зазначити, що вчення про права на чужі речі дозволяє виявити правомірні підстави володіння та користування чужими речами речі.

Ключові поняття: сервітут, земельний сервітут, особистий сервітут, емфітевзис, суперфіцій, узурфрукт, оренда, застава, іпотека.

Обсяг знань студента після вивчення теми.**Знати:**

- Поняття і види прав на чужі речі. Сервітути.
- Способи встановлення сервітутів.
- Земельні, особисті сервітути.
- Користування плодами. Ususfructus . Usus. Право проживання. Habitatio.
- Захист і припинення сервітутів.
- Довгострокова оренда землі (jus perpetuum). Емфітевзис. Superficies.
- Договір застави. Іпотека.

Вміти:

- здійснювати пошук нормативно-правових актів та іншої правової інформації;
- давати юридичну кваліфікацію фактичним суспільним відносинам, тлумачити, роз'яснювати норми римського права та застосовувати їх.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- угода про встановлення земельного сервітуту;
- угода про встановлення особистого сервітуту;
- договір про оренду землі;
- договір застави;
- іпотечний договір.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ТЕМА 7. Зобов'язальне право: загальні положення

Визначення зобов'язання (*obligatio*). Зміст та роль зобов'язання у цивільному обороті. Синалагматичні зобов'язання. Натуральні зобов'язання. Зобов'язання альтернативні і родові. Подільні і неподільні зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань (*ex contract ex delicto quasi ex contractu quasi ex delicto*).

Класифікація зобов'язань. Сторони в зобов'язанні. Множинність осіб в зобов'язанні. Часткові та солідарні зобов'язання. Цессія (*cessio*). Переведення боргу.

Виконання зобов'язання. Сторони і предмет виконання. Заміна виконання. Час і місце виконання. Прострочення виконання та її наслідки.

Наслідки невиконання зобов'язань. Вина. Груба необережність (*culpa lata*). Легка необережність (*culpa levis*). Види цивільно-правової відповідальності: Особиста та майнова відповідальність. Майнова шкода. Позитивна втрата. Втрачена вигода. Підстави звільнення боржника від відповідальності. Випадок. Непереборна сила.

Забезпечення зобов'язань. Завдаток (*arra*). Неустойка (*stipulatio poenalis*). Застава. Поручительство. Підстави для припинення зобов'язань. Заміна виконання. Прощення боргу. Мирова угода (*transactio*). Поєднання в одній особі кредитора і боржника (*confusio*). Новація (*novatio*). Залік (*compensatio*).

Договори (*contractus*) як джерела зобов'язань. Елементи зобов'язальних договорів – суттєві, природні, несуттєві. Контракти і пакти. Недійсність договорів. Класифікація договорів.

Роль і значення теми для діяльності юриста. Необхідно зазначити, що вчення про зобов'язання виникло тому, що була суспільна потреба узаконити динаміку цивільних правовідносин з метою зобов'язати боржника виконати зобов'язання.

Ключові поняття: зобов'язання, особисте право, юридичні факти, множиність осіб у зобов'язанні, договір, правочин, контрагент, оферта, акцепт, цесія, новація, переведення боргу, завдаток, застава, порука, синалагматичний договір.

Обсяг знань студента після вивчення теми.

Знати:

1. Визначення та зміст зобов'язання.
2. Підстави виникнення зобов'язань.
3. Класифікація зобов'язань.
4. Сторони в зобов'язанні.
5. Цесія. Переведення боргу.
6. Виконання зобов'язання.
7. Сторони, предмет час і місце виконання.
8. Заміна виконання. Прострочення виконання та її наслідки.
9. Наслідки невиконання зобов'язань.
10. Види цивільно-правової відповідальності:
11. Підстави звільнення боржника від відповідальності.
12. Забезпечення зобов'язань: завдаток, неустойка, застава, поручительство.
13. Підстави для припинення зобов'язань.
14. Договори як джерела зобов'язань.
15. Контракти і пакти.
16. Недійсність договорів.
17. Класифікація договорів.

Вміти:

- здійснювати пошук нормативно-правових актів та іншої правової інформації;
- давати юридичну кваліфікацію фактичним суспільним відносинам, тлумачити, роз'яснювати норми римського права та застосовувати їх.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- угоду про цесію;
- угоду про переведення боргу;
- договір поруки;
- договір завдатку;
- договір про новацію

ТЕМА 8. Окремі види договірних і позадоговірних зобов'язань

Вербальні (усні) контракти. Стипуляція. Літеральні (письмові контракти).

Реальні контракти: Договір займу (*mutuum*). Договір ссуди (*commodatum*). Договір зберігання або поклажі (*depositum*).

Консенсуальні контракти: Договір купівлі-продажу (*emptio-venditio*). Договір найму (*locatio-conductio*). (Договір найму речей (*locatio-conductio rerum*)). Договір найму послуг (*locatio-conductio operarum*). Договір підряду (*locatio-conductio operis*). Договір поруки (*mandatum*). Договір товариства (*societas*)

Безіменні контракти (*contractus innominati*). Договір міни (*permutatio*). Оціночний договір (*contractus aestimatorius*)

Пакти (*Pacta*). Поняття і види пактів: Приєднані контракти (*pacta adiecta*). Преторські пакти. Пакти що отримали позовний захист в імператорському законодавстві (*pacta légitima*)

Зобов'язання ніби з договору (*quasi ex contractu*). Ведення чужих справ без доручення (*negotiorum gestio*) та з безпідставного збагачення. Зобов'язання з делікту та ніби з делікту (*quasi ex delicto*).

Роль і значення теми для діяльності юриста. Пропонуємо звернути увагу, що втілення договору можливе лише за умови забезпечення свободи договору як принципу, що гарантує відсутність зовнішнього впливу на волю його учасників.

Ключові поняття: договір, пакт, контракт, оферта, акцепт, стипуляція, помилка, договір позики, позичка, договір схову, договір найму речі, договір товариства, зобов'язання із безпідставного збагачення, зобов'язання ніби з приватних деліктів (квазіделікти).

Обсяг знань студента після вивчення теми.

Знати:

- Вербальні та літеральні контракти.
- Реальні контракти: договір займу, договір позички, договір зберігання або поклажі.
- Консенсуальні контракти: договір купівлі-продажу, договір найму (речей, послуг), договір підряду, договір поруки, договір товариства.
- Безіменні контракти. Договір міни. Оціночний договір.
- Пакти: поняття і види. Приєднані контракти. Преторські пакти. Пакти, що отримали позовний захист в імператорському законодавстві.
- Зобов'язання ніби з договору.
- Зобов'язання з делікту та ніби з делікту.

Вміти:

- здійснювати пошук нормативно-правових актів та іншої правової інформації;
- давати юридичну кваліфікацію фактичним суспільним відносинам, тлумачити, роз'яснювати норми римського права та застосовувати їх.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- договір займу;
- договір зберігання;
- договір міни;
- договір поруки;
- договір товариства.

ТЕМА 9. Спадкове право

Спадкове право: основні поняття. Основні етапи розвитку римського спадкового права. Спадкування за давнім цивільним правом, преторське спадкування (*hereditas i bonorum possessio*). Сутність і походження спадкування. Спадкування за імператорськими законами. Спадкування в праві Юстиніана.

Спадкування за заповітом (*testamentum*). Заповіт. Порядок укладання заповіту. Умови дійсності заповітів. Зміст заповіту. Обов'язкова частка.

Спадкування за законом (*ab intestato*). Агнатське споріднення як підстава спадкування за законом. Поступове визнання принципу кровного споріднення. Реформи претора. Спадкування за законом у період імперії.

Легати і фідейкоміси. Види легатів. Обмеження легатів. Універсальний фідейкоміс.

Відкриття спадщини. Прийняття спадщини. Наслідки прийняття. Принцип необмеженої відповідальності спадкоємця за борги спадкодавця й обмеження цієї відповідальності. Позови про спадщину. Виморочна спадщина.

Роль і значення теми для діяльності юриста. Необхідно зазначити, що вчення про спадкування виникло тому, що була потреба узаконити перехід майна померлого власника до інших осіб з метою захисту прав та інтересів громадян.

Ключові поняття: спадщина, сингулярне наступництво, заповіт, легат, спадкування за законом, фідейкоміс, дарування на випадок смерті, виморочна спадщина.

Обсяг знань студента після вивчення теми.**Знати:**

1. Спадкове право: основні поняття.
2. Основні етапи розвитку римського спадкового права.
3. Спадкування за заповітом.
4. Заповіт: порядок укладання, зміст, умови дійсності.
5. Обов'язкова частка.
6. Спадкування за законом: поняття, етапи розвитку.
7. Агнатське споріднення як підстава спадкування за законом.
8. Легати і фідеїкоміси. Види легатів. Обмеження легатів. Універсальний фідеїкоміс.
9. Відкриття спадщини.
10. Прийняття спадщини та його наслідки.
11. Принцип необмеженої відповідальності спадкоємця за борги спадкодавця й обмеження цієї відповідальності.
12. Позови про спадщину.
13. Виморочна спадщина.

Вміти:

- здійснювати пошук нормативно-правових актів та іншої правової інформації;
- давати юридичну кваліфікацію фактичним суспільним відносинам, тлумачити, роз'яснювати норми римського права та застосовувати їх.

Перелік нормативних актів до вивчення теми: 1.1.; 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8.-1.1.9.

Перелік документів, які складаються під час вивчення теми:

- заява при прийнятті спадщини;
- заповіт;
- заповіт з умовою;
- фідеїкоміс.
-

9. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних занять

Самостійна робота є найважливішою формою опанування навчального матеріалу слухачами заочного відділення. Лекційний курс та курс практичних занять з дисципліни «Основи римського цивільного права» дуже малі за обсягом. Аудиторні заняття дають можливість висвітлити лише ключові для даного курсу поняття та категорії. Ознайомлення з багатим фактичним матеріалом, пов'язаним з історією розвитку держави та права, має бути самостійною справою. В цьому процесі важливу роль грає підготовка домашньої контрольної роботи, яку слухачі мають представити у другому навчальному семестрі.

Варіант виконуваної індивідуальної роботи визначається за першою літерою прізвища слухача (прізвище – українською мовою).

Варіант контрольної роботи побудований таким чином, щоб:

- охопити по можливості декілька тем і, таким чином, скласти за результатами перевірки роботи уявлення про рівень оволодіння матеріалом дисципліни в цілому;

- перевірити знання фактичного матеріалу та вміння робити теоретичні висновки;

- виявити практичні навички застосування теоретичних знань до вирішення конкретних юридичних ситуацій.

Кожний варіант контрольної роботи містить три теоретичних завдання, які мають бути викладені детально, одне питання, яке вимагає лише визначення та два практичних завдання. Теоретичні завдання вимагають детального висвітлення теми на основі вивчення джерел, навчальної та наукової літератури. Практичні завдання вимагають стислої, але водночас обґрунтованої відповіді з посиланнями на конкретні нормативно-правові акти.

Рекомендований такий порядок виконання роботи:

ретельно вивчити один з базових підручників і визначити, які саме його розділи необхідні для виконання роботи;

ознайомитись з відповідними темам джерелами;

зробити виписки з літератури та джерел;

при необхідності звернутись до спеціальної наукової літератури;

розташувати виписки у відповідності з завданнями контрольної роботи;

розв'язати практичні завдання і зробити відповідні посилання на джерела;

акуратно та у відповідності з планом написати текст контрольної роботи;

скласти список вивчених джерел та літератури у відповідності з правилами оформлення бібліографічного опису документів.

Обсяг роботи повинен становити 8-15 сторінок печатного тексту.

У тих випадках, коли індивідуальне завдання повертається студенту для виправлення помилок, нова робота повинна представлятись для перевірки разом з поверненою.

Термін перевірки – 10 днів з моменту одержання роботи викладачем.

Тематика індивідуальних завдань

Варіант 1 (А)

1. Форми позитивного права у Стародавньому Римі.
2. Правові відносини подружжя.
3. Необхідні, звичайні та випадкові елементи договору.
4. Дайте визначення спадкової трансмісії.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: будинок.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Гай Помпій надав за договором позички Петронію свою колісницю. Під час проїзду вулицею коні, налякані собакою, понесли. Колісниця була

ушкоджена.

Чи є підстави для відповідальності боржника?

2. Якщо господар зробив записи по своїм рахунковим книгам про те, що він винний визначену суму рабу, проте не отримав позики від раба.

Чи буде чи в такому випадку запис в книзі породжувати зобов'язання.

Варіант 2 (Б)

1. Екстраординарний процес.
2. Засоби захисту володіння.
3. Вербальні контракти.
4. Дайте визначення договору позички.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами: вівця.
6. Розв'яжіть задачу:

1. За заповітом Валерія його син Публій успадкував майно на суму 10 тис. динаріїв. За легатом Публій має передати своїй сестрі 3 тис. динаріїв. Після відкриття спадщини виявилось, що Валерій мав борг 5 тис. динаріїв. Публій вимагає, що сестра несла частину боргу і надає їй лише частину з 3 тис. динаріїв.

Чи правомірні дії Публія?

2. Випадок відноситься до епохи ведення рабовласницького господарства. Якщо чужий раб чи чужий підвладний син завдали комусь збиток, то хто повинен нести відповідальність по так званому ноксальному позову? Припустимо, що підвладний син потрапив під батьківську владу потерпілого (наприклад внаслідок усиновлення) або раб, що завдав збиток придбаний потерпілим, то чи буде існувати в цих випадках відповідальність та хто її повинен нести?

Варіант 3 (В)

1. Речові позови.
 2. Агнатська та когнатська спорідненість. Лінії та ступіні спорідненості.
 3. Вимоги до належного виконання зобов'язань.
 4. Дайте визначення заповіту.
 5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір схову.
 6. Розв'яжіть задачу:
1. Петроній встановив узуфрукт на отару овець на користь Марка.

Хто буде власником вовни та приплоду?

2. Якщо первинне зобов'язання в дійсності не існувало, наприклад, була продана вільна людина, чи мертвий раб, чи будь-хто помилково вважав себе боржником, те чи буде мати силу “ Новація “?

Варіант 4 (Г)

1. Поняття та стадії легісакційного процесу.
2. Поняття та зміст батьківської влади.
3. Консенсуальні контракти.
4. Дайте визначення пекулія.

5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: чорнильниця з пером.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Вітрувій є власником земельної ділянки і володіє сервітутним правом черпати воду з джерела на сусідній ділянці Октавія. Вітрувій за від'їзду з Риму бажає продати ділянку Дідію, а сервітут – Петронію.

Чи може він укласти такі угоди?

2. Чи призиваються до спадщини по системі Юстиніана батько, мати, дід, бабка померлого, якщо у останнього є сини, дочки, внуки?

Варіант 5 (Д)

1. Стадії та зміст стадій формулярного процесу.

2. Поняття та види речей.

3. Спадкування за законом.

4. Дайте визначення стипуляції.

5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір позики.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Марк Фабрицій склав заповіт такого змісту: “Я, Марк Фабрицій, призначаю своїм єдиним спадкоємцем свого сина Нумерія і позбавляю спадку всіх інших синів та дочок”.

Чи дійсний заповіт?

2. Якщо річ здана на зберігання двом особам, то чи можливо пред'явити позов до одної з них? Чи буде другий в такому випадку звільнений в силу пред'явлення позову до першого? Чи буде припинено зобов'язання в силу вибору одного із боржників для пред'явлення до нього позову?

Варіант 6 (Е)

1. Поняття та види позовів.

2. Поняття та види володіння. Відмінність володіння від утримання.

3. Різновиди договору найма.

4. Дайте визначення спадкування.

5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: комплект з сережок та намиста.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Квінт, власник корабля, найняв Марка в якості капітана для проведення рейсу за 400 сестерціїв. Корабель потрапив у шторм. Марк змінив ушкоджені штормом вітрила і сплатив за це 300 сестерціїв.

Які зобов'язальні відносини існують між Квінтом та Марком?

2. Чи буде дійсним одруження, якщо підкорившись батьку підвладний син одружився з жінкою, якої він би не взяв би якби користувався власними поглядами.

Варіант 7 (Є)

1. Звід Юстиніана.

2. Речове право та його відмінність від зобов'язального права.

3. Літтеральні контракти.

4. Дайте визначення інтердикта.

5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір найма послуг.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Аврелій замовив скульптору Ліцінію портрет дружини і надав для цього мармур. Між тим скульптор отримав більш вигідне замовлення: портрет імператора. Не маючи під рукою вільного матеріалу, він використав матеріал Аврелія. Останній, побачивши результат, був згодний прийняти та оплатити роботу, але другий замовник заперечує.

Хто є власником портрета?

2. Чи завжди по праву Юстиніана специфікатор ставав власником нової речі, якщо він чужому матеріалу додав частково та свій власний?

Варіант 8 (Ж)

1. Складові частини Зводу Юстиніана.

2. Підстави виникнення права власності.

3. Квазидоговори.

4. Дайте визначення зобов'язання.

5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір доручення.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Тицій уклав з Клавдієм договір підряду, згідно з яким Тицій зобов'язався збудувати Клавдію басейн. Тицій вимушений терміново залишити Рим і доручає роботу своєму небожеві Валерію.

Чи правомірні дії Тиція? Чи можна говорити про переміну осіб у зобов'язанні?

2. Чи можливо спозивати до того хто, копаючи на своїй ділянці, відвів джерело сусіда, якщо він зробив це без наміру заподіяти шкоду сусідові, але для поліпшення своєї ділянки?

Варіант 9 (З)

1. Типи судового процесу у Стародавньому Римі.

2. Поняття та зміст права власності.

3. Реальні контракти.

4. Дайте визначення легату.

5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір міни.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Юлій передав на зберігання Марку коштовну кришталеву вазу. Вона стояла на столі у приймальній і під час одного з прийомів гість Марка зачепив вазу і розбив її.

Чи є підстави для відповідальності Марка?

2. Якщо після прострочки боржника, предмет зобов'язання, раб, загинув, то чи буде боржник відповідати, якби раб був живий?

Варіант 10 (І, Й)

1. Опіка та піклування.

2. Вербальні контракти.

3. Умови дійсності заповіту.
4. Дайте визначення позову.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір позички.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Папуга, що вміє розмовляти, вилетів з дому свого хазяїна Марка і сів на яблуню у садку Гая. Гней упіймав папугу.

Хто з названих осіб є власником папуги?

2. У випадку відпадиння після відкриття спадщини одного із спадкоємців по закону кому б розподілялась його частка?

Варіант 11 (К)

1. Особливі засоби преторського захисту.
2. Поняття та зміст права власності.
3. Зобов'язання з квазиделіктів.
4. Дайте визначення спадкової маси.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: стадо корів.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Октавій та Ксаверій уклали договір позики, в якому перший був кредитором, а другий – боржником. Ксаверій у свою чергу уклав договір з Юлієм про сплату останнім боргу Октавію.

Чи можна говорити про переведення боргу?

2. Якщо господар зробив записи по своїм рахунковим книгам про те, що він винній визначену суму рабу, проте не отримав позики від раба.

Чи буде чи в такому випадку запис в книзі породжувати зобов'язання?

Варіант 12 (Л)

1. Рабський пекулій.
2. Часткові та солідарні зобов'язання.
3. Приватні делікти та відповідальність за них.
4. Дайте визначення браку
5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір комісії.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Валерій вимушений терміново покинути Рим. Під час його відсутності його худобу годував сусід петроній. Крім того, він ремонтував сідла для коней та купив коштовну вуздечку для одного з них.

Чи є зобов'язання між названими особами? Якщо так, то чи має Валерій сплатити Петронію видатки?

2. Чи буде дійсним одруження, якщо підкорившись батьку підвладний син одружився з жінкою, якої він би не взяв би якби користувався власними поглядами

Варіант 13 (М)

1. Стадії та зміст стадій формулярного процесу.
2. Опіка та піклування.
3. Критерії класифікації речей.

4. Дайте визначення сервітуту.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: статуя імператора.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Гней продав Елію 500 модіїв збіжжя. Елій сплатив лише половину обумовленої суми, а на решту видав розписку. Не маючи вільної клуні, Елій попрохав свого приятеля Гая зсипати збіжжя в його клуні. Вночі у клуню Гая вдарила блискавка і збіжжя згоріло.

Хто поніс збитки? Чи повинен Елій сплачувати вартість збіжжя?

2. Чи може найманець пред'явити до власника ділянки претензії про повернення йому зроблених витрат, якщо він на свої засоби підвищив його цінність, збудував що-небудь, хоча договором це не було обговорено, причому ці заходи були необхідними?

Варіант 14 (Н)

1. Шлюб: умови та форми укладання.
2. Сервітути.
3. Договір товариства.
4. Дайте визначення позову.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: раб, що вміє грати на арфі.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Риючи котлован під будівлю терм на громадській землі, Антоній та Юлій знайшли кухоль зі старовинними монетами.

Хто є власником монет?

2. Чи призиваються до спадщини по системі Юстиніана батько, мати, дід, бабушка померлого, якщо у останнього є сини, дочки, внуки?

Варіант 15 (О)

1. Правові відносини між батьками та дітьми.
2. Узурфрукт та узус.
3. Договір товариства.
4. Дайте визначення віндикаційного позову.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: склянка.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Проаналізуйте текст заповіту: "Я, Гай Светоній, призначаю своїм єдиним спадкоємцем сина Марка з тим, щоб він передав моїй племінниці Туллії 1 тис. динаріїв. Свого сина Октавія та дочок я позбавляю спадку через те, що вони уклали шлюби без мого дозволу".

Чи відповідає заповіт необхідним вимогам?

2. Продавець здає продані ним ліжка, але покупець не приймає їх. Продавець виставляє їх на вулицю. Представник міської поліції Еділ розпорядився порубати ліжка. На кого буде покладено шкоду?

Варіант 16 (П)

1. Опіка та піклування.

2. Форми права власності.
3. Поняття та класифікація зобов'язань.
4. Дайте визначення реституції.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір підряду.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Гай рубав дерева у глухому лісі. Поваливши чергове дерево, він почув стогін і знайшов під поваленим деревом людину. Нещасний, який виявився рабом Нумерія, загинув.

Чи є підстави для відповідальності Гая за Аквілієвим законом?

2. А. заповів Б. раба за те, що кримінальна справа проти А. Була припинена за допомогою Б. Б, не мав ніякого відношення до припинення кримінальної справи. Чи зашкодить неправдива інформація на причину спадкового розпорядження?

Варіант 17 (Р)

1. Преторська формула, її основні та додаткові частини.
2. Підстави виникнення та припинення володіння.
3. Договір купівлі-продажу.
4. Дайте визначення узурфрукту.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір товариства.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Тицій уклав з Клавдієм договір підряду. Тицій зобов'язався побудувати басейн, але, вимушений виїхати з Риму, загальмував будівництво і представив результат на три тижні пізніше обумовленого терміну. Клавдій відмовляється платити за роботу через запізнення.

Чи правомірні дії Клавдія?

2. Дорослі сини звернулися до батька з вимогою поділу майна, посилаючись на те, що воно є їх спільною власністю. Батько відмовився виконати цю вимогу, зазначивши, що сини знаходяться під його владою, а тому вони не суб'єкти, а об'єкти права.

Хто з них правий?

Варіант 18 (С)

1. Джерела римського права.
2. Емфітевзис та суперфіцій.
3. Пакти.
4. Дайте визначення негаторного позову.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: пляшка колекційного вина.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Антоній замовив кравцеві тогу за 10 сестерціїв. Антоній, примірявши тогу, знайшов її довгою. Кравець взявся за переробку і по закінченні її

оповістив замовника, що віддасть тогу не раніше отримання грошей. Антоній вимагає тогу під приводом того, що угода не передбачала терміну сплати грошей.

Хто правий у даній справі?

2. Прокул, який не мав синів, усиновив нареченого своєї дочки – Сервія. Претор пояснив Прокулу, що тепер між його донькою та Сервієм не може бути укладений шлюб.

Чи правильне пояснення дав претор? Яким чином можна змінити ситуацію?

Варіант 19 (Т)

1. Джерела римського права та їх класифікація.
2. Умови заключення та форми римського шлюбу.
3. Умови дійсності договору.
4. Дайте визначення заповіту.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: ділянка землі.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Марк придбав статую Юпітера, але при цьому не обумовив, що придбає її разом зі п'єдесталом.

Чи може Марк вимагати надання п'єдесталу як належності головної речі?

2. Марій, який жив на узбережжі, одного дня знайшов скриню, де були різноманітні товари. Оскільки ніяких відомостей про власника у скрині не було, він забрав товари собі. Через деякий час до нього прийшов раб Валеріуса з листом від останнього з проханням повернути знайдені речі.

Кому належать речі, які в бурю було навмисно викинуто за борт для полегшення судна?

Варіант 20 (У)

1. Особливі засоби преторського захисту.
2. Види прав на чужі речі.
3. Приватні делікти та їх види.
4. Дайте визначення зобов'язання.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: трояндовий кущ.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Марк надав Фабію внайми свого раба Стиха – вправного жонглера – для розваги гостей під час бенкету. Гості кидали Стихові монети.

Хто є власником грошей?

2. Вночі у Сілія було викрадено 30 кг зерна. Сілій подав позов про витребування зерна до свого сусіда Фурія. Свої вимоги Сілій пояснив тим, що в день перед крадіжкою Фурій приходив до нього з проханням позичити зерна для посіву. Сілій йому відмовив, а наступного дня побачив, що Фурій

збирається засівати зерном земельну ділянку. Фурій, заперечуючи сказав, що зерно він купив, до того ж частину вже засіяв.

Чи підлягає позов Сілія задоволенню?

Варіант 21 (Ф)

1. Правоздатність та дієздатність фізичної особи.
2. Способи захисту права власності.
3. Аквілієв закон.
4. Дайте визначення договору.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: оливкова олія.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Фабій здав на зберігання партію овечих шкір Луцію. Останній продав шкури Дідію.

Який позов може пред'явити Фабій Луцію? Дідію?

2. Модестін і Флоретін вирішили укласти договір, за яким останній отримував у користування бика, що належав на праві власності Модестіну, на строк у 10 днів з обов'язком виплати 2 сестерціїв за кожен день користування. Модестін стверджував, що необхідно укласти договір найму, а Флоретін – договір позики.

Який договір вони повинні укласти? До якого виду в системі римських договорів (контрактів) він відноситься?

Варіант 22 (Х)

1. Зародження юридичних осіб у Стародавньому Римі.
2. Володіння та його види.
3. Множинність та переміна осіб у зобов'язанні.
4. Дайте визначення вербального контракту.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: огорожа.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Ліціній має право довічного користування житловим приміщенням.

Чи може він здати його у піднайом?

2. Римський громадянин Флавій придбав у пeregрина Стікса 7 биків. Але через незначний час вони почали хворіти. Флавій вирішив звернутися до суду, вважаючи, що Стікс продав йому неякісний товар.

Нормами якого права повинен бути врегульований даний спір? Дайте обґрунтовану відповідь.

Варіант 23 (Ц)

1. Преторська формула та її складові частини.
2. Спільна власність.
3. Квазиделікти.
4. Дайте визначення фідейкоміса.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір купівлі-продажу.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Узуфруктуарій Дідій здає маєток в оренду Публію терміном на 5 років. За півроку Дідій помирає, його спадкоємцем стає Валерій. Власником же маєтку є Петроній.

Чи має Публій право на оренду?

2. Громадянин Риму Аппій придбав у 14-річної Юлії золоту прикрасу без згоди її піклувальника.

Чи дійсна ця угода? Дайте обґрунтовану відповідь.

Варіант 24 (Ч)

1. Виникнення та припинення права власності.

2. Договір схову та його різновиди.

3. Спадкування за заповітом.

4. Дайте визначення консенсуальних контрактів.

5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: збіжжя.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Марк орендує будинок у Петронія. У палісаднику будинку Марк посадив троянди. Термін оренди підходить до кінця і Марк хоче подарувати троянди своєму приятелю. Петроній заперечує і хоче залишити їх собі.

Хто правий у цій справі?

2. Разом із Зеноном в його домі мешкала дружина, його матір і рідний брат, два сини, з яких один був усиновленим, онук від старшого сина, який загинув під час війни.

Визначте, хто і в якій послідовності може претендувати на спадок в разі смерті Зенона? Дайте обґрунтовану відповідь.

Варіант 25 (Ш)

1. Екстраординарний процес.

2. Консенсуальні контракти.

3. Сингулярне преемство.

4. Дайте визначення задатку.

5. Прокласифікуйте за всіма підставами: пшениця на корні.

6. Розв'яжіть задачу:

1. Валерій є емфітевтою відносно до земельної ділянки. Одночасно він володіє узуфруктом відносно житлового приміщення. За заповітом Ваелрія емфітевзис передається молодшому, а узуфрукт – старшому сину.

Чи правомірно складений заповіт?

2. Дорослі сини звернулися до батька з вимогою розділу майна, посилаючись на те, що воно їх спільною власністю. Однак батько виконати цю вимогу відмовився, зазначивши, що сини знаходяться під його владою, а тому є не суб'єктами, а об'єктами права.

Вирішить даний спір.

Варіант 26 (Щ)

1. Форми легісакційного процесу.

2. Підстави виникнення зобов'язань.

3. Безименні контракти.
4. Дайте визначення суб'єктивного речового права.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір оренди.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Туллій сплатив Луцію 10 сестерціїв за надання місця на балконі будинка, що належить Луцію, з метою подвигтись на тріумф Петронія. Оле сталось так, що тріумф не відбувся.

Чи може Туллій вимагати повернення грошей?

2. Рабиня вийшла заміж і передала чоловіку в якості посагу певну кількість грошей. Через деякий час колишній хазяїн рабині звернувся до її чоловіка з позовом про витребування вказаної суми, посилаючись на те, що гроші належать йому. Відповідач заперечував позов посиланням на те, що після укладення шлюбу він звільнив свою дружину з рабства, і вона тепер є вільною жінкою. Крім того, зазначив він, після укладення шлюбу вже пройшло більше 10 років.

Варіант 27 (Ю)

1. Правове становище раба.
2. Забезпечення виконання зобов'язань.
3. Спадкування за законом.
4. Дайте визначення еманципації.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами річ: срібний сервіз.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Юлій здав на зберігання Марку арфу. Останній наказав своєму рабові грати на цій арфі під час бенкету. Раб випадково обірвав дві струни на арфі.

Чи є підстави для відповідальності Марка?

2. Син заможного хліботорговця Емілій, отримавши спадок, почав вести широкий образ життя. Він набував багато дорогоцінних предметів, майже кожен день влаштовував зустрічі та гулянки з друзями, дарував їм багаті подарунки, не приділяючи потрібної уваги власному господарству.

Чи могли родичі Емілія припинити таку його поведінку? Дайте обґрунтовану відповідь.

Варіант 28 (Я)

1. Батьківська влада.
2. Сервітути.
3. Умови відповідальності за невиконання зобов'язань.
4. Дайте визначення неустойки.
5. Прокласифікуйте за всіма підставами договір міни.
6. Розв'яжіть задачу:

1. Луцій повинен Тицію 2 тис. динаріїв. Вони уклали угоду про те, що Луцій передає Тицію свій будинок аналогічної вартості.

Чи можна назвати це взаємозаліком?

2. Марціан пред'явив позов до господаря корабля про відшкодування вартості свого багажу, який був знищений одним із членів екіпажу. Господар проти

цього заперечував, посилаючись на те, що немає його вини у втраті багажу Марціана.

Чи підлягає позов задоволенню? Чи змінилося би рішення, якщо багаж було б втрачено внаслідок нападу піратів чи причини знищення багажу не було встановлено?

10. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль з нормативної навчальної дисципліни "Основи римського приватного права" проводиться з метою оцінки результатів навчання на окремому завершеному етапі освітньо-кваліфікаційних рівнів – бакалавра.

Семестровий контроль проводиться в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою у наступних формах і в такі терміни:

Курс	Семестр	Форма контролю
I	II	Залік

Підсумковий контроль проводиться за допомогою контрольних питань, наведених у навчальному посібнику або в методичних рекомендаціях до самостійного вивчення дисципліни або за допомогою спеціальної комп'ютерної програми, яка знаходиться в комп'ютерній мережі університету.

11. ВИМОГИ ДО ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст інформаційного забезпечення має відповідати програмі інтегрованої дисципліни в повному обсязі.

Методичне забезпечення повинно відповідати стандарту вищої освіти Національного гірничого університету «СВО НГУ НМЗ-14. Створення навчальної літератури для вищої школи. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2014. – 190 с.» та «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти. Затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p/page>».

Матеріали методичного забезпечення мають містити засоби діагностики у вигляді типових питань.

Викладач повинен забезпечити вільний доступ студента до матеріалів інформаційно-методичного забезпечення дисципліни.

12. ВИМОГИ ДО ЗАСОБІВ ДІАГНОСТИКИ

11.1. Вимоги до засобів діагностики

Інформаційною базою для формування засобів діагностики (тестів відкритого чи закритого типу) має бути система компетентностей, що передбачена даною програмою.

Тест складається із завдання й еталона. Еталон являє собою зразок повного й правильного рішення.

Параметри тесту – ступінь складності та число суттєвих операцій.

Ступінь складності тесту має відповідати очікуваним результатам навчання, які здобувач повинен демонструвати певними діями під час контрольних заходів (відтворювати, описувати, позначати, називати, зображувати, засвоювати суть, розуміти зміст, розрізняти, порівнювати, ідентифікувати, вибирати, доводити, свідомо використовувати, змінювати, вирішувати, знаходити, пояснювати, розраховувати, аналізувати, диференціювати, охоплювати, відокремлювати, протиставляти, синтезувати, складати, розробляти, розвивати, по новому формулювати, планувати, генерувати, оцінювати, визначати, інтерпретувати, критикувати, прогнозувати).

Число суттєвих операцій – це кількість дій, що мають принципове значення для одержання правильного результату (кроки алгоритму виконання, розрахункові схеми, визначення понять, параметри та їх застосування). Розрахунок числа суттєвих операцій ведеться відповідно до еталона.

Еталонами виконання завдань можуть бути фрагменти навчальної, науково-гуманитарну літератури та інші джерела. У цьому випадку необхідно подати перелік точних посилань на відповідні джерела (бібліографічний опис видання, координати еталону – посилання на сторінку, абзац).

Комплект тестів у повному описі (завдання та еталон) за всіма дисциплінарними компетенціями затверджується кафедрою та входить до складу документації методичного забезпечення.

Для надання прозорості змісту засобів діагностики узагальнені завдання повинні бути доступними студентам протягом усього періоду навчання.

11.2. Критерії та процедури оцінювання навчальних досягнень здобувачів

Об'єктивне оцінювання результатів виконаних завдань можливе (як і будь-яке інше вимірювання) лише при їх зіставленні з еталонами.

Поопераційне зіставлення відповідей з еталонами дозволяє об'єктивно встановити якість виконання завдань з позиції рівня досягнень, тобто частку правильно виконаних суттєвих операцій до їх загальної кількості.

Процес оцінювання суттєво спрощується, якщо за кількість суттєвих операцій брати лише кроки алгоритму виконання завдань.

Для надійності діагностики кількість суттєвих операцій в еталонах має бути не менше 30-ти. Зміст еталонів повинен відповідати програмі дисципліни щодо ступеню складності навчальних компетентностей.

Максимальна оцінка виставляється за таких умов:

- ♦ об'єктивне висвітлення стану питання на базі творчого використання сучасних джерел інформації;
- ♦ оригінальність прийнятих у проекті (роботі) технічних, технологічних, організаційних та управлінських рішень;
- ♦ практичне значення результатів;
- ♦ обґрунтування рішень і пропозицій відповідними розрахунками;
- ♦ повнота структури розрахунків (постановка завдання, розрахункова схема, виконання, оцінювання результатів);
- ♦ всебічність аналізу отриманих результатів (надійність системи, безпека, вплив на довкілля, ресурсозбереження тощо);
- ♦ органічний зв'язок змісту пояснювальної записки з графічною частиною;
- ♦ наявність посилань на джерела інформації;
- ♦ уникнення зайвої описовості, дублювання, стереотипних рішень, які не впливають на суть і точність отриманих результатів;
- ♦ використання прикладних пакетів комп'ютерних програм;
- ♦ оформлення креслеників і пояснювальної записки відповідно до чинних стандартів;
- ♦ загальна й професійна грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу матеріалу;
- ♦ якість оформлення;
- ♦ самостійність виконання (з'ясовується під час захисту).

11.3. Оцінювання результатів навчання з дисципліни

Результати навчання виявляють через визначення рівня сформованості компетентностей, що слугує критерієм оцінювання за схемою додатка до диплома європейського зразка:

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рівень досягнень / Marks, %	Оцінка / Grade
Національна диференційована шкала	
90 – 100	Відмінно / Excellent
74 – 89	Добре / Good
60 – 73	Задовільно / Satisfactory
1 – 59	Незадовільно / Fail
Шкала ECTS	
90 – 100	A
82 – 89	B
74 – 81	C
64 – 73	D
60 – 63	E
35 – 59	Fx
1 – 34	F

Рівень сформованості результатів навчання здобувача визначають на основі аналізу відповіді, користуючись формулою:

$$P_i = a / m, \%,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій на базі до еталонів рішень;

m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону рішень.

Інтегральний рівень досягнень студента у засвоєнні матеріалу з дисципліни в цілому обчислюється як середньозважене значення досягнень, продемонстрованих під час кожного контрольного заходу:

$$IP = \sum_{i=1}^n (P_i \times T_i) / T, \%,$$

де n – число змістових модулів;

P_i – рівень досягнень за i -м модулем, %;

T_i – обсяг i -го модуля, включаючи індивідуальне завдання;

T – загальний обсяг дисципліни.

13. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ З ДИСЦИПЛІНИ "Основи римського приватного права"

1. Мета вивчення Римського права
2. Джерела вивчення Римського права
3. Періодизація розвитку Римської держави і права
4. Характеристика політичного, суспільного та економічного розвитку Стародавнього Риму
5. Державні інститути Стародавнього Риму
6. Загальна характеристика докласичного Римського права (Період Республіки)
7. Jus civile. Закони XII таблиць (Кодифікації)
8. Jus gentium
9. Jus praetorium
10. Джерела (форми правотворення) наприкінці Республіки
11. Юриспруденція періоду Республіки
12. Правове становище особи у докласичному Римському праві
13. Родинні відносини у докласичному Римському праві
14. Речові права у докласичному Римському праві
15. Делікти у докласичному Римському праві
16. Контракти у докласичному Римському праві
17. Спадкування у докласичному Римському праві
18. Судочинство у докласичному Римському праві
19. Поділ права на приватне та публічне

20. Юриспруденція класичного періоду
21. Засади Римського приватного права
22. Джерела Римського приватного права
23. Кодифікації Римського приватного права
24. Правоздатність та дієздатність фізичних осіб за Римським приватним правом
25. Правове становище римських громадян (квіритів)
26. Правове становище латинів
27. Правове становище перегринів
28. Правове становище лібертинів
29. Колонат та правове становище колонів
30. Залучення рабів до участі у цивільному обігу (квазіправоздатність рабів)
31. Сімейні відносини за Римським приватним правом
32. Шлюб та його види
33. Конкубінат та контуберніум
34. Правові відносини подружжя
35. Правові відносини між батьками та дітьми
36. Батьківська влада. Усиновлення та узаконення
37. Опіка та піклування
38. Поняття юридичної особи
39. Правоздатність юридичної особи та її реалізація
40. Види юридичних осіб
41. Виникнення та припинення юридичних осіб
42. Поняття речей. Види речей за Римським приватним правом
43. Сутність поділу позовів на *actio in rem* та *actio in personam* (розмежування речових та зобов'язальних прав)
44. Види речових прав
45. Поняття посідання
46. Види посідання
47. Виникнення та припинення посідання
48. Посесійний захист
49. Поняття і зміст права власності
50. Власність індивідуальна та спільна
51. Власність державна та приватна
52. Виникнення та припинення права власності
53. Захист права власності
54. Поняття, сутність і види прав на чужі речі
55. Сервітути: поняття і види
56. Земельні сервітути
57. Персональні сервітути
58. Емфітевзис
59. Суперфіцій
60. Захист прав на чужі речі
61. Поняття та види спадкування
62. Спадкування за заповітом

63. Спадкування за відсутності заповіту (спадкування за законом)
64. Необхідне спадкування
65. Прийняття спадку та відмова від спадку
66. Легати та фідеїкоміси
67. Поняття та види зобов'язань
68. Поняття та класифікація контрактів
69. Порядок укладення контрактів
70. Припинення контрактів
71. Забезпечення виконання контрактів
72. Виконання контрактів
73. Відповідальність за невиконання контрактів
74. Окремі види контрактів: вербальні, лібральні, реальні, консенсуальні, інномінальні
75. Поняття квазіконтрактів та їхні види
76. Ведення справ без доручення
77. Безпідставне збагачення
78. Делікти
79. Квазіделікти
80. Концепція захисту цивільних прав за Римським правом
81. Самозахист прав
82. Преторські інтердикти
83. Строки захисту прав
84. Поняття та види позову
85. Формулярний процес
86. Формула та її складові частини
87. Екстраординарний процес
88. Поняття рецепції Римського права
89. Форми рецепції
90. Види рецепції
91. Типи рецепції Римського права
92. Передумови рецепції Римського права у Візантійській імперії
93. Систематизація Юстиніана
94. Дигести та Інституції: загальна характеристика
95. Базиліки як друга спроба рецепції римського права.
96. Рецепції Римського права у «післявізантійський» період
97. Континентальний та англосаксонський типи рецепції
98. Рецепція Римського права у Середньовічній Європі
99. Вплив Римського права на кодифікації XIX ст.
100. Рецепція Римського права у сучасній Європі
101. Рецепція Римського права в середньовічному українському праві
102. Римське право в Російській імперії
103. Латентна рецепція Римського права в СРСР
104. Римське право і цивілістика незалежної України
105. Римське право в Україні XXI ст. (III тисячоліття)

14. Рекомендована література

Основні нормативно-правові акти:

- 1.1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. - № 30. – ст. 141
- 1.1. закони:
- 1.1.1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2003. — №№ 40-44. — С. 356.
- 1.1.2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України від 08.10.2004р. — 2004. — № 40, (№№ 40-42). — Ст. 1530. — С. 492.
- 1.1.3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 21-22, ст.135
- 1.1.4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР),-. 1971. - №50. – Ст. 375
- 1.1.5. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991р. №1798-XII // Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991 р. - №6, ст.56
- 1.1.6. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 3-4, ст.27
- 1.1.7. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р., № 3852-XII // Відомості Верховної Ради (ВВР) 1994, N 17, ст.99
- 1.1.8. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року N 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради (ВВР) 1994, N 36, ст.340
- 1.1.9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, N 18, ст.144

Підручники:

- 1.2. Косарев А.И. Римское частное право: Учебник для вузов. - М.: Закон и право, Изд. объедин. «ЮНИТИ», 1998. - 255 с.
- 1.3. Новицкий И.Б. Римское право. - Изд. 6-е, стереотипное. – М., 1997.
- 1.4. Омельченко О.А. Римское право: Учебник. – М.: ТОН – Остожье, 2002.
- 1.5. Підпригора О.А. Римське приватне право: Підручник для студентів юрид. вищих навч. закладів: Вид. 3-є, перероб. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 440 с.
- 1.6. Пухан Иво, Поленак-Акимовская Миряна. Римское право (базовый учебник). - М.: Издательство ЗЕРЦАЛО, 2000. – 448 с.
- 1.7. Римское частное право: Учебник / Под ред. И.Б. Новицкого и И.С. Перетерского. - М.: Новый Юрист, 1997. - 509 с.
- 1.8. Хвостов В.М. Система римского права. Учебник. – М.: Изд-во «Спарк», 1996.
- 1.9. Дождев Д.В. Римское частное право: Ученик для вузов / Под общ. ред. акад. РАН, д.ю.н., проф. В.С.Нерсисянца. – 2-е изд., изм. и доп. – М.: Норма, 2006. – 784с.
- 1.10. Підпригора, О. А. Римське право [Електронний ресурс] : підручник / О. А. Підпригора, Є. О. Харитонов. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 512 с.
- 1.11. Основи римського приватного права: Підручник / В.І. Борисова, Л.М.Баранова, М.В. Домашенко та ін.; За заг. ред. В.І.Юорисової та Л.М.Баранової. – Х.: Право, 2008. – 224с.
- 1.12. Омельченко, О. А. Римское право [Електронний ресурс] : учебник / О. А. Омельченко. - 3-е изд., испр. и доп.. - М. : Эксмо, 2005. - 224 с.. - (Российское юридическое образование)
- 1.13. Римське право : підруч. / Підпригора О.А., Харитонов Є.О. – 2-ге вид. – К.: Хрінком Інтер, 2009. – 528 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

- 1.14. Институции Юстиниана. Перевод с латинского Д. Расснера. Под ред. Л.Л. Кофанова, В.А. Томсинова. (серия «Памятники римского права») – М.: Зерцало, 1998.
- 1.15. Калюжний Р.А. Римське приватне право: Курс лекцій. – К.: Істина, 2005. – 144 с.
- 1.16. Крестовська Н.М., Кантазарова В.С. Основи римського приватного права: Навчально-методичний посібник. - Одеса: Фенікс, 2006. – 160 с.
- 1.17. Латинские юридические изречения / Составитель и автор предисловия проф. Е.И. Темнов. – М. : Издательство «Экзамен», Право и закон, 2003. – 384 с.
- 1.18. Макарчук В.С. Основи римського приватного права. Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2000.
- 1.19. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основи римського приватного права: Курс лекцій. – К.: Юрінком Інтер, 2000.
- 1.20. Памятники римского права: Законы XII таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана. - М.: Зерцало, 1997.

- 1.21. Підпригора О.А. Основи римського цивільного права: Навч. посібник. - 2-е вид., перероб. - К.: Вентури, 1995. - 288 с.
- 1.22. Подопригора А.А. Основы римского гражданского права: Учеб. пособие для студентов юрид вузов и факультетов. - 2-е изд., перераб. - К.: Вентури, 2002. - 288с.
- 1.23. Римське приватне право (Конспект лекцій. Практикум).- Х.: "Одіссей", 2000.
- 1.24. Скрипилів Е.А. Основы римского права. Конспект лекцій. - М.: ОСЬ – 89, 1998. - 206 с.
- 1.25. Сліпченко С.О., Шишка Р.Б. Римське приватне право в таблицях: Навч. посібник. - Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2001.
- 1.26. Трофанчук Г.І. Римське приватне право: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2006. – 248 с.
- 1.27. Харитонов Є.О. Приватне право у Стародавньому Римі: Навч. посібник. – Одеса: АО Бахва, 1996.
- 1.28. Харитонов Є.О. Рецепція римського приватного права: (Теоретичні та історико-правові аспекти). – Одеса, 1997.
- 1.29. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Рецепція приватного права: парадигма прогресу. - Кіровоград, 1999.
- 1.30. Черниловский З.М. Римское частное право: Элементарный курс. - М.: Новый Юрист, 1997. - 224 с.
- 1.31. Пашаева, О. М. Римское право [Електронний ресурс] : конспект лекцій / О. М. Пашаева, Т. Г. Васильева. - М. : Юрайт : Высшее образование, 2009
- 1.32. Орлянская, А. В. Шпаргалка по римскому праву [Електронний ресурс] / А. В. Орлянская. - М. : ТК Велби, 2005. - 32 с.
- 1.33. Підпригора, О. А. Римське право [Електронний ресурс] : підручник / О. А. Підпригора, Є. О. Харитонов. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 512 с.

2. Монографії та наукові видання:

- 2.1. Васильченко В.В. Рецепція Римського спадкового права в сучасному спадковому праві України: Дис. канд. юрид. наук. - К., 1997.
- 2.2. Харитонов Є.О. Історія приватного права Європи: Східна традиція. - Одеса, 2000.
- 2.3. Юлий Павел. Пять книг сентенций к сыну. Фрагменты Домиция Ульпиана. Перевод с латинского Е.М. Штаермана. Отв. ред. и сост. Л.Л. Кофанов. (серия «Памятники римского права») – М.: Зерцало, 1998.
- 2.4. Агафий Миринейский. О царствовании Юстиниана. - М., 2006.
- 2.5. Берман Г. Дж. Западная традиция права: эпоха формирования / Пер. с англ. - М., 2006.
- 2.6. Васильченко В.В. Рецепція общих положений римского наследственного права в гражданском праве Украины. Древнее право. Ius antiquum. № 4(5). 2000. - М.: Издательство "Спарк", 2000. - С. 127-133.
- 2.7. Васильченко В.В. Римське спадкове право на тлі права сучасного. - Запоріжжя: ТОВ "Верже", 1999.
- 2.8. Онофрійчук В.Д. Прекарій у Римському праві: Дис. канд. юрид. наук. - К., 1996.
- 2.9. Шала Л. В. Концепція приватної власності у римському праві та її рецепція у праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Л. В. Шала ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2010. – 16 с. – укр.
- 2.10. Вовк В. М. Римське право як феномен правової дійсності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.12 / В. М. Вовк ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2011. – 32 с. – укр.

Інші джерела:

- 2.11. Васильченко В.В. Можливість рецепції стародавнього римського порядку спадкування за законом у сучасному спадковому праві України // Право України. - 1997. - № 5. - С. 46-49.
- 2.12. Васильченко В.В., Михайленко О.О. Межі здійснення волі власника в Стародавньому римському та сучасному речовому праві України // Юридичний вісник. - № 2. - С.127-132.
- 2.13. Вовк В. М. Гуманізм та права людини у Римському праві // Митна справа. – 2011. - №1 (73). – С. 211-216.
- 2.14. Вовк В. М. Про «корисність» вивчення римського права студентами — юристами // Юридична наука. – 2011. - № 1
- 2.15. Вовк В.М. Промовляння і мовчання як конститутивні елементи римського права // Адвокат. - 2009. - № 3
- 2.16. Вовк В.М. Смерть та мертве тіло к елементи Римського права // Часопис Київського університету права. – 2009. - № 4. – С.26-32.
- 2.17. Голубева Н. Ю. Категорія «зобов'язання» у Давньоримському праві // Часопис цивілістики. - 2011. - № 11.- С. 60-64

- 2.18. Гончаренко В.О. Система договорів римського права та деякі питання її рецепції в сучасному цивільному законодавстві України // Університетські наукові записки. – 2005. - №3. – С. 121-125
- 2.19. Горлов А.В. Становлення заповідальних розпоряджень у римському приватному праві України // Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ. – 2008. – Вип.40. – С. 284-290
- 2.20. Гринько С.Д. Дигести Юстиніана як джерело римського приватного права // Університетські наукові записки. – 2007. - № 1 (21). – С. 90-96
- 2.21. Гусарєв С.Д. Юридична професія в контексті правової спадщини Риму // Часопис Київського університету права. – 2006. - № 1. – С. 21-24
- 2.22. Денисенко В.В. Jus gentium: проблема становлення міжнародного права в стародавньому Римі // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. - №3. – С. 7-12
- 2.23. Дмитрієва Ю. Виникнення та розвиток інституту простого товариства (роль римського приватного права у цьому процесі) // Право України. – 2007. - №6. – С. 126-130
- 2.24. Дячук Л.В. Заборони шлюбу адміністраторів та громадян провінцій в римському праві та законодавстві Юстиніана // Часопис Київського університету права. – 2011. - № 3. – С. 20-24
- 2.25. Дячук Л.В. Конкубіат у класичному римському праві (дискусійні проблеми) // Малий і середній бізнес. – 2011. - № 3-4
- 2.26. Дячук Л.В. Правове регулювання повторного шлюбу у римському та ранньовізантійському праві // Соціологія права. - 2011. - №1
- 2.27. Є.В. Падун Особливості правового регулювання новації зобов'язання у римському приватному праві // Митна справа. - 2013. - №2. – Ч.2. – Кн. 2– С. 484-488
- 2.28. Смельянова Л.В. Застава – реальний спосіб забезпечення зобов'язань за римським правом // Правове життя сучасної України. – 2012. - №3. – С. 69-71
- 2.29. Задорожний Ю. Перспективи використання римського права у цивільному законодавстві України // Право України. – 2008. - №10. – С. 149-153
- 2.30. Задорожній Ю.А. Формування інституту позадоговірних зобов'язань у римському праві // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2006. - №10 (60). – С. 113-117
- 2.31. Зайцев О.Л. Форми та види заповітів у римському праві // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2006. - № 1. – С. 288-297
- 2.32. Кармаліта М.В. Теоретичні аспекти правової доктрини історії Римського права // Держава і право. – Випуск 47. – С. 100-107.
- 2.33. Карнаух Б.П. Вина в римському приватному праві // Теорія і практика правознавства. – 2012. - №1
- 2.34. Качур В. Позашлюбні дозволені союзи у стародавньому Римі // Вісник Львівського університету. – 2004. – Вип. 40. – С. 67-74
- 2.35. Качур В.О. Співвідношення понять “ Persona”, “Status” І “Caput” у Римському праві // Часопис Київського університету права. – 2010. - №2. – С.21-25.
- 2.36. Ківалова Т. Вчення про зобов'язання у Давньоримському цивільному праві // Часопис цивілістики. – 2011. - № 10. - С. 87-93
- 2.37. Кобелецький М. Магдебурзьке право та рецепція римського права в Україні // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XII регіональної науково-практичної конференції (8-9 лютого 2007р., Львів). – С. 103-104
- 2.38. Колосова К. Римське приватне право та його вплив на розвиток сучасного цивільного права // Юридична Україна. - 2006. - №9. -С. 22-25.
- 2.39. Кононенко В.П. Прецедент у римському праві // Проблеми законності. – 2010. - Вип. 108
- 2.40. Корчевна Л.О. Рецепція римського права // Судова апеляція. - 2006. - №2 - С.16-22
- 2.41. Курило Т.В., Студент М.М. Інститут спадкування за заповітом: становлення та правова еволюція // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2010. - №2. – С. 12-20
- 2.42. Кухарева Г.П. Форми та види заповітів у римському праві // Вісник національного університету внутрішніх справ. – 2005. – Вип. 29. – С. 341-347
- 2.43. Майданик Н. Поняття і місце натуральних зобов'язань у приватному праві Стародавнього Риму // Юридична Україна. – 2007.- №8. – С. 64-68
- 2.44. Михальнюк О. Формування інституту поруки у римському приватному праві // Юридична Україна. – 2005. - №2. – С. 34-39
- 2.45. Мічурін Є. Обмеження майнових прав фізичних осіб у Давньому Римі // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №2. – С. 29-32
- 2.46. Мочульська М. Зародження правової доктрини як юридичного феномена // Вісник Львівського університету. – 2010. – Вип. 50. –С. 3-9
- 2.47. Первомайський О.О. Становлення цивільної правосуб'єктності municіpiom у праві стародавнього Риму // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук зб. – Х., 2001. – Вип.47. – С.46-50
- 2.48. Підприга О. Захист володіння за Римським приватним правом // Право України. - 1999. - №7. -С. 28-36
- 2.49. Підприга О., Харитонов Е. Римське право, як підґрунтя юридичної освіти // Право України. - 2000. - №1. - С.117-121

- 2.50. Підпригора О., Харитонов Є. Римське право як підгрунтя юридичної освіти // Право України. - 2000. - № 1. - С.117-120.
- 2.51. Піцан О.М. Відносини творчості та їх правове регулювання у Стародавньому Римі // Адвокат. - 2004. - №6. - С. 40-42
- 2.52. Рибачок В.А. Становлення іпотеки та механізму оформлення іпотечних договорів за часів римського права // Часопис Київського університету права. - 2009. - №3. - С. 150-156
- 2.53. Северова Є.С. Види представництва за римським правом // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. - 2000. - №2. - С. 128-130
- 2.54. Смирнова Е.С. Некоторые вопросы регулирования правового статуса иностранцев в Древнем Риме // История государства и права. - 2005. - №5 - С. 8-11
- 2.55. Соколянський Д.В. Притримання у римському праві // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. - 2005. - №3. - С. 118-162
- 2.56. Федещук-Паславська Г. Інститути речового права у Римському приватному праві // Вісник Львівського університету. - 2003. - Випуск 38. -С. 33-39.
- 2.57. Федосєєв П.М. Поручка в системі засобів забезпечення зобов'язань за римським приватним правом. // Митна справа. - 2013. - №1. - Ч.2. - Кн. 2- С. 226-230
- 2.58. Федущак-Паславська Г. Джерела та основні риси приватного права у Європі періоду середньовіччя // Вісник Львівського університету. - 2011. - Випуск 54. - С. 89-96.
- 2.59. Федущак-Паславська Г. Етичні засади у формуванні римського права // Вісник Львівського інституту. - 2004. - Вип.40. - С. 60-66
- 2.60. Федущак-Паславська Г. Інститути речового права у римському приватному праві // Вісник Львівського інституту. - 2003. - Вип. 38. - С. 33-39
- 2.61. Федущак-Паславська Г. Становлення і розвиток правових конструкцій у давньому Римі // Вісник Львівського університету. - 2011. - Випуск 52. - С. 120-126.
- 2.62. Шабуніна В.В. Поділ права на публічне і приватне право в Римському праві // Проблеми законності. - 2006. - Випуск 77. - С.14-21
- 2.63. Шала Л.В. Рецепція римського приватного права в Україні: доктринальний рівень // Науковий вісник. - 2010. - № 1. - С. 25-29
- 2.64. Шала Н. Поняття та ознаки спадкового договору // Вісник Львів. УН-ТУ. - 2009. - Випуск 49. - С. 142-150.
- 2.65. Шаркова І. Добросовісність системи понять Римського приватного права // Юридична Україна. - 2006. - № 12. - С. 56-60.

3. Інтернет-ресурси:

- 3.1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
- 3.2. <http://teoriya.chat.ru/>;
- 3.3. <http://www.distance.ru/>;
- 3.4. <http://www.tarasei.narod.ru/>;
- 3.5. <http://www.juristy.ru/>;
- 3.6. <http://enbv.narod.ru/index.html>;
- 3.7. <http://altnet.ru/>; <http://lawportal.ru/>

Махова Лілія Олексіївна

Виприцький Андрій Олексійович

ОСНОВИ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для бакалаврів спеціальності 081 Право

Видано в редакції авторів.

Підписано до друку 24.10.16. Формат 30×42/4.
Папір офсет. Ризографія. Ум. друк. арк. 2,6.
Обл.-вид. арк. 2,6. Тираж 10 пр. Зам. №

Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»

49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19.